



Solsona i el Solsonès en la història de Catalunya

Antoni Llorens i Solé

IV

Les aigües de les fonts de Mirabella, dels Frares, de Lladurs, de Canalda i del Cardener portades a Solsona

Fins al segle xv Solsona no tenia altra aigua potable a dins del nucli urbà murallat que la de les cisternes d'algunes cases particulars, a més de les del Monestir i del Castell. Caldria afegir-hi una font que hi havia als horts comprats pels marmessors de Francesca de Llobera per construir l'hospital del seu nom, font, encara subsistent, que subministrava l'aigua a l'hospital i a tots aquells que hi anaven a omplir els càntrics. Els molts horts que hi havia a dins del recinte murallat es regaven amb les basses que s'hi practicaven.

Amb el creixement demogràfic de la vila la necessitat d'una aportació d'aigua es feia sentir amb més força a mesura que anaven passant els anys. S'havia pensat en la font de Mirabella (Mare de la Font), que es trobava dins del terme municipal, mes no oferia una garantia suficient. Molts estius l'abundor d'aigua que en rajava era tan reduïda, que no valia la pena de fer una inversió com la que exigia la seva conducció a la vila, amb un aqüeducte i una canonada d'uns dos quilòmetres.

Els cònsols tenien la mirada posada en les fonts de Lladurs; d'aigües abundants, segures i d'una excel·lent qualitat. El 28 d'abril del 1303, any del començament de la construcció de les

segones muralles, tant el vescomte de Cardona com el paborde disposaren que, conjuntament amb l'obra de les muralles, es realitzés la de portar l'aigua de Lladurs a la vila.¹ Els prohoms o pròcers de Solsona oferiren l'aportació de 10.000 sous. Mes el conflicte sorgit entre les dues senyories, motivat pel vescomte en no respectar els pactes establerts sobre el circuit de les muralles, tirà per terra aquell pla. El seu fill, Hug I, renovà la concessió de les aigües de Lladurs a Solsona l'any 1332, amb la complaença de la seva mare, Maria Alvarez de Alfaro, protectora de la vila; Hug II, fill del primer, renovà aquesta donació l'any 1349 i encara en 1413 es registra una nova renovació per part de D.^a Joana.

Solsona ja té les fonts de Lladurs. Calia portar-ne l'aigua a la vila. Per què no va fer-ho? La documentació estudiada no ens dóna una resposta concreta. És fàcil, emperò, imaginar-la. Durant tot el segle XIV la construcció de les muralles i torres s'ho emportava tot. No es podia pensar en res més. Per acabar d'ennuolar el panorama sorgeix la pesta negra (1348) amb uns estralls en la societat i en l'economia general del país que no fou gens fàcil de superar. Els temps no estaven per a una empresa com la que calia per portar l'aigua de Lladurs a Solsona. Al segle XV es produeix un canvi en la societat. El poder feudal va de baixa mentre que el municipi, fent-se més i més autòcton, ha de comptar més i més amb els propis recursos. Quant al de Solsona, s'esdevenia que mentre els Cardona no fan res més que renovar la concessió de les aigües de Lladurs, del seu senyoriu, com dient que amb això ja havien fet prou, el Monestir es trobava en plena davallada del seu prestigi i poder. El Consell de la vila es trobava completament sol i no comptant amb els recursos suficients, es decideix per portar a la vila l'aigua de la font de Mirabella.

Aixó no vol dir que el Consell abandonés l'empresa. Tot el contrari. Amb molt de seny vetlla per les aigües que li han estat donades, esperant temps millors. L'aigua de Lladurs és curosament guardada, pagant un salari a algú del mateix lloc «per guardar l'aigua de La Durs (sic)», per tal d'evitar que ningú se n'aprofités per regar, creant una servitud; hi fa obres: Francesc Bonany ha d'anar algunes vegades «a La Durs per arreglar l'aigua»;² hi posa una canal, per facilitar que hi poguessin beure els via-

1. AMS. Llig. 93, f. 48. Memorial que l'Ajuntament presenta al duc sobre les aigües de Lladurs l'any 1763.

2. AMS. Llib. 41.

nants i els animals que anaven i venien de Sant Llorenç, com també, en casos de necessitat, els mateixos veïns de Solsona poguessin transportar-la a la vila amb vehicles. No era cap excepció, en aquell temps, la figura de «l'home de l'aigua», que recorria els carrers d'una vila amb el seu carro, venent-la, costum que, en alguns llocs, ha arribat fins al segle actual. La magna obra de la canalització de les aigües de Lladurs no s'emprendrà fins a la dècada del 1750 i no arribarà als enjups de les fonts del Castell, de la plaça de Sant Joan i de la de l'església, fins al 1763.

LA FONT DE MIRABELLA

Malgrat preveure que l'aigua d'aquesta font, alguns anys no fóra suficient ni segura per tal com en temps de secada la font quedava gairebé del tot estroncada, el Consell va decidir-se portar-la a la vila abans dels 1420, puix el 14 d'agost d'aquest any Pere Puigredon, de Cervera, i Joan Ferrer, de Montblanch, es comprometen a fer els canons que havien de tenir un pam d'amplària i dos de llargària, pagant-se a deu diners cada un.³

Havent desaparegut el llibre especial de comptes d'aquesta obra, que portaven els «clavaris de la font», Guim de Fontestar i Pere Castellar, que l'any 1436 cobren quinze lliures, divuit sous, sis diners, per a l'obra, no ens és possible citar dates ni referir circumstàncies sobre la construcció de l'aqüeducte que travessa la riera de l'Olmeda, ni sobre la col·locació de la canonada. Només sabem, per les partides que consten al llibre general dels clavaris del Municipi:⁴ que l'any 1446 ha d'adobar-se l'enjup de la presa de la font; que l'any 1447 es fa el com «de la font», que entenem ser el de la Font Major a la plaça de Sant Joan; que aquest mateix any és comprada pels cònsols una casa «a la font de la placeta», segurament per derrocar-la i construir-hi la font, probablement de la plaça de l'església, pagant-se l'any següent deu sous, sis diners, «per fer bela (netejar) la plaça de la església e metre aigua en labeurador», i començant-se, aquest mateix any, a portar-hi pedra per a la construcció de la font. És l'any 1449 quan aquesta obra es realitza. Són molts els homes que hi treballen, uns portant «somades de pedra» i calç, i altres «picant la pedra». L'any 1450 ja «s'assenta lo com de la font de la plaça de la església». L'any següent Joan Ramon d'Hortoneda, que és un

3. AMS. Llig. 40.

4. AMS. Llib. 41.

personatge important, rep dels clavaris, com a «obrer de la font», ço és el qui ha de tenir cura de l'obra, la important quantitat de 43 lliures. En la darrera partida són pagades a «mestre Joan de Limusí per la obra de la font de la plaça de la església, III lliures, VIII sous». És l'any 1457, en el que la font ha «d'adobar-se» amb pedra que hi és portada, emprant-s'hi vuit cesters de calç. Amb aquestes paraules entenem que aquest any fou rematada l'obra amb els tres òculs, cegats amb les floritures gòtiques, pròpies de l'època, esculpides per aquest occità, Joan del Llemosí, que podia haver estat l'arquitecte d'aquest monument.

Imaginem-nos la plaça de l'església, gran plaça aleshores, emmarcada, a migdia, pel mur del temple de Santa Maria amb el conjunt tan bellament decoratiu de la seva gran portada romànica, amb les seves arquivoltes vibrants d'escultura, flanquejada per les dues figures de Sant Miquel lluitant contra el drac i rellevada encara per altres elements escultòrics; a sol ixent, per la casa del Consell, de la que ja no en queda res, ocupada avui per la casa del campaner, mes a la que no és aventurat atribuir-li alguns elements romànics decoratius. L'enjup de la font que es construïa al cantó de ponent exigia una forma i qualitat que no desentonés del conjunt i els cònsols la trobaren deixant-nos aquest monument de pedra picada, de planta quintavada, auster, més elegant per les seves encertades proporcions i decoració escultòrica.

La font, dita de Mirabella pel nom del propietari del predi des del segle XI, esdevingué la «Mare de la Font», per ser la que nodria d'aigua la primera font que quedà enllestida a Solsona, que sembla fou la Font Major a la plaça central de la vila o de Sant Joan, també de pedra picada i quadrada, austera i elegant com la de la plaça de l'església que es construiria seguidament. En la documentació municipal la primera vegada que apareix «La Mare de la Font» és l'any 1557. A aquestes dues fonts seguí la construcció de la del Castell, a la plaça actual de Sant Isidre. Les aigües que sobreixien dels respectius dipòsits eren conduïdes a les basses dels horts existents a dins de la vila i als seus voltants, a través d'una regata oberta al mig dels carrers, tapada amb lloses. Les de la font del Castell anaven a parar als horts del Vall; les de la font Major eren conduïdes, a través del carrer que encara conserva el nom de la «Regata», als horts del sòl de la vila, dins del recinte murallat i, passats uns segles, a l'escorxador; mentre que de les de la font de l'església se n'aprofitaven els horts de l'actual esplanada del Pont.

LA FONT DELS FRARES

Aquesta font nodria d'aigua el convent i hort dels frares caputxins. La conducció d'aquesta aigua té una llarga història, que anem a reduir.

A primers d'abril del 1726 els caputxins demanen a l'Ajuntament la concessió d'alguna part de l'aigua que arriba a la ciutat des de la font de Mirabella, aleshores ja «Mare de la Font». S'accontenten amb l'aigua sobrant en temps d'abundor. L'Ajuntament els la concedeix. Els caputxins, a primers de maig, posen una pica de pedra al costat de la de la ciutat per la que passava la canonada, al tros de Josep Fabra, apotecari, situat al Camp del Castell del Duc, amb una llegenda gravada que deia «Pica dels pares caputxins, del any 1726». Amb aquest acte prenen possessió de l'aigua en presència dels regidors.

Segueix la protesta irada de la major part del poble. Els caputxins no en fan cas i, captenint-se que el desnivell d'aquesta pica no era suficient per portar l'aigua al seu convent, trobant una altra pica més lluny, en un marge de la vinya de Pere Santandreu, per la que passava la canonada,

«ab la major dissimulació y brevetat la colocaren per son compte al costat de la que hi ha en dit lloc y allí alçaren una torreta o caseta de tota forma, de pedra y calç, ab sa tanca de fusta ben reforçada amb pany y clau, retenentse ells la clau. [...] Ningú no en va saber res fins que ho vegé fet».⁵

Alguns, de nit, enderrocaren la caseta que els frares havien feta en aquell lloc, la qual cosa, sabuda pels habitants de la ciutat, «se desfeyen en benediccions a favor dels executors de aquella acció».

L'Ajuntament, atenent la tibantor a la que s'havia arribat i abans de prendre una decisió, demana un informe al seu advocat, Tomàs Llorens. Precisament havia estat ell qui, en consultar-se-li la resposta que havia de donar la corporació a la instància dels caputxins, tractant-se de l'aigua sobrant en temps d'abundor, no hi va veure cap inconvenient i, de paraula, va aconsellar la concessió; mes, després, examinada la súplica amb detenció va captenir-se dels inconvenients que comportava aquesta concessió, inconvenients que exposa minuciosament en el seu informe, dels

5. AMS. Llig. 91, f. 22. Totes les notícies que donem sobre aquest incident són tretes de l'informe de l'advocat municipal.

que n'anotem només els següents: 1) És conegut de tothom que les fonts de Solsona no són abundants. Sovint no abastaven. De vegades, no arriba ni una gota d'aigua. 2) Als voltants de les muralles i a dins de la ciutat hi ha prop de 40 horts, que són regats amb l'aigua sobrant. A més hi ha moltes cisternes que són regats aquesta aigua sobrant per mantenir-se. No pot parlar-se, doncs, «d'aigua sobrant». 3) L'hort dels caputxins s'ha mantingut amb l'aigua que baixa de la costa del Castellvell. A més, tenen un pou d'aigües vives que mai no s'ha estroncat, essent molts els particulars que van a buscar-hi aigua quan escasseja. 4) En temps passats ja s'havia feta aquesta petició, sempre denegada, malgrat el molt que els particulars i el mateix comú estimaven el convent, com continuen estimant-lo avui. 5) Mirant l'esdevenidor, resultarà que

«el que ha començat en termes de gràcia i caritat, se vindrà a reduir en termes d'obligació y de justícia».

Quant a l'aigua que és donada als dominics i que els caputxins invoquen com a precedent, cal dir que es fa

«en virtut d'un contracte antic entre la universitat i els fundadors del col·legi, per recompensa del molt que els dits fundadors contribuïren en la primera fàbrica dels conductos y enjups de les fonts de la ciutat».⁶

Acaba el seu llarg informe recomanant a l'Ajuntament

«remoure ab tot efecte les dues piques y cloure y tancar els forats desviadors que s'havien fet a les piques velles dels conductes de la font, sense deixar rastre del menor desvio d'aigua a favor del convent».

Els caputxins davant d'aquesta actitud desisteixen, decidint portar al seu convent les aigües de la font del paratge de la Teuleria. Demanen el corresponent permís a Intendència General de l'Exèrcit, amb una imposició de penes a qualsevol que s'atrevis a tocar aquelles aigües o a pertorbar la seva conducció al convent. El 8 de juliol del 1749 els és concedit el permís imposant-se la pena de 200 lliures a qui, directament o indirecta, s'atrevis a pertorbar-ne el seu contingut.

Torna a reproduir-se la protesta irada del poble per tal com les aigües de la font de la Teuleria nodrien la font de Mirabella, quedant minvada considerablement, per aquest motiu, la quan-

6. Aquesta explicació que dona l'advocat municipal és falsa. Quan es procedí a la «primera fàbrica dels conductos y enjups de les fonts de la ciutat», els fundadors del col·legi dels dominics trigaren uns setanta anys a venir a Solsona. Els confon amb els fundadors de l'Hospital d'En Llobera, que res no tenen a veure amb les aigües portades a Solsona des de la font de Mirabella.

titat que arribava a Solsona. La tibantor esdevingué més forta que mai, arribant-se a acordar, per part de l'Ajuntament, «suspènre la prestació de carn, fems, pellots i cera se és acostumat donar al convent dels Pares Caputxins de la present ciutat, com i també el regal se és estilat fer al Rnd. P. Provincial quan és vingut a visitar el dit Convent».⁷

Cinc dies després d'aquest acord, en la sessió següent del 24 de febrer 1752, la Corporació Municipal reconeix haver obrat precipitadament i el revoca, reconeixent-se obligat a protegir el convent dels caputxins en virtut de la seva fundació, acordant-se fer tot ço que en dret estava obligat a complir. La qüestió, emperò, derivà en un plet, fallat per la Reial Audiència a favor del caputxins, el 18 de gener de 1751. L'Ajuntament, per tal d'acabar

«amb les turbulències del poble i conseguir una perpetua quietud y concòrdia entre los habitants de la ciutat y los dits Pares Caputxins, acorda portar les aigües de Ladurs»

La Font de la Teuleria esdevingué així la «Font dels Frares», i es deixà de parlar de dues «Mares de la Font», ço és, la de la Teuleria, que nodria la de Mirabella, i aquesta, que nodria les fonts de Solsona. Les obres, ja començades abans de la sentència, prosseguiren sense cap destorb fins al convent dels caputxins, construint-se l'esvelt aqüeducte que travessava la rasa de la Font de la Mina, derrocat pels claretians en la dècada del 1920 per poder-ne aprofitar la pedra en la construcció del seu col·legi. Fou una llàstima, puix entonava molt bé en aquella zona propera de la ciutat, declarada modernament Parc Municipal.

LES AIGÜES DE LLADURS

Hem vist com aquestes aigües foren donades a Solsona, amb caràcter exclusiu, pel vescomte de Cardona, Ramon Folc, el Prohom, en començar-se l'obra de les segones muralles, l'any 1303, donació confirmada pel seu fill, Hug I, en 1322, i per altres dels seus successors. Cal advertir que el lloc de Lladurs esdevingué senyoriu dels Cardona en virtut de la compra que en feren al monestir de Tabèrnoles. Hem vist també com Solsona vetllà aquest dret, posant un guarda a les fonts i fent-hi obres al llarg dels segles.

No és fins al 1752, any d'una extraordinària secada, i amb ocasió d'acabar amb les disputes dels caputxins, que l'Ajunta-

7. AMS. Llibr. A, 2, f. 17.

ment es veu amb forces per emprendre l'obra magna de la seva conducció a la ciutat. Per prevenir qualsevol destorb per part de l'Administració, acut a la Reial Superintendència del Principat, amb els títols acreditatius de la propietat que tenia sobre aquelles aigües, la qual va incoar un expedient instructiu i dictà, el mateix any, una resolució establint les aigües de Lladurs i de tot el seu districte a la ciutat de Solsona.⁸ La corporació municipal es dirigeix al duc de Cardona demanant-li la seva col·laboració, el qual, després d'haver-se assegurat de la concessió feta pels seus avantpassats, aporta a l'obra la quantitat de cent lliures. Els treballs comencen a primers del 1753. El Cinca de Lladurs interposa un recurs, que no prospera, mes reprèn el plet, endebades, l'any 1765. Estaria relacionat amb aquesta disputa el fet d'haver aparegut violentada la porta de l'enjup de dalt de les fonts el dia 29 de juliol del 1764?

Per prosseguir l'obra, que comportava la construcció de dos grans aqüeductes, el del Pont de l'Afrau i el que travessa la rasa de l'Olmeda, «després d'haver-se consultat persones sàvies y amants de la ciutat». L'Ajuntament acorda nomenar una comissió de vigilància de l'obra, integrada pels següents: Magnífic Dr. en Drets, Jaume Pla, prevere i beneficiat de la cathedral; Magn. Dr. en Drets, Josep Torras, de Solsona; i els magnífics Domènec Aguilar, advocat, Anton Martins i Isidre Soler, que són regidors, mes no com a tals sinó com a particulars. Se'ls atorga amples poders i facultats i els comissionats accepten el càrrec amb entusiasme.⁹

El finançament de l'obra, inclosos els dos aqüeductes predits, està previst i calculat en base a les següents aportacions: a) cessió de la meitat dels salaris que cobren els regidors per «fer la ronda» de l'Ajuntament. Aviat (3 novembre 1753) aquesta cessió fou estimada excessiva, reduint-la a 26 lliures, quedant tot el restant per a la ronda; b) destinar-hi les quantitats que s'empraven a l'«obra de l'ermita de Sant Bartomeu», a la que s'aplicava l'arrendament dels emoluments de la ciutat; i c) les sis lliures designades a favor dels regidors per la conducció de les fonts. A totes aquestes partides, que afectaven exclusivament l'Ajunta-

8. Aquest document el coneixem per l'extracte que en fa Domènec Valls al llibre-índex de l'arxiu municipal, havent desaparegut del lligall 92 en el que el situa amb el núm. 66. La descurança en retornar al seu lloc els documents de l'arxiu, consultats o usats per l'administració municipal, pot ocasionar irregularitats com aquesta.

9. AMS. Llibr. A, 2, f. 21.

ment, els regidors del qual amb molt bona voluntat cedien a l'obra una part dels salaris que els eren assignats pels seus treballs, s'hi afegí un sol impost extraordinari sobre la universitat, consistent en tres diners per cada lliura de carn venuda a Solsona i en el poder fer joves.¹⁰

Aquesta empresa deuria haver aconseguit anomenada quan l'Ajuntament de Vic, a 15 de febrer del 1758, prega al de Solsona que li digui com s'ho ha fet per aconseguir del Rei permís i recursos per realitzar-la. En la seva resposta l'Ajuntament de Solsona li exposa el procés seguit i els mitjans econòmics dels que s'ha servit. L'any 1752, escriu, va demanar a la Reial Audiència permís per poder imposar, durant quatre anys, tres diners per lliura de carn venuda a Solsona,¹¹ i el poder fer joves, havent-li estat concedit; mes no cobrint això ni la meitat del pressupost, acudí al Rei, el qual, després d'haver-se informat de tot, concedí a la ciutat el poder imposar, durant vuit anys, un quinzè, que l'Ajuntament no volgué exigir, decidint demanar, només, una pròrroga de l'impost dels tres diners per lliura de carn, amb les joves. Espera resposta i confia que li ho serà concedit. No s'ha valgut dels propis del comú, ni de repartiments entre els particulars, com algú, mal informat, li ha dit.

Així, amb aquests recursos, sense necessitat de vendre res del comú ni d'imposar repartiments entre els veïns, comptant, només, amb els tres diners per lliura de carn i el poder fer joves, fent gala d'una administració modèlica, va construir el Pont de l'Afrau i el que travessa la riera de l'Olmeda, tots dos de pedra picada, i posava la canonada de conducció de l'aigua al llarg d'uns onze quilòmetres.

L'Ajuntament afranqueix d'impostos i drets en aquesta ciutat els propietaris de l'Olm i de la Fàbrega per les facilitats que han donat per passar la canonada a través de llurs finques i el compromís que han contret de no plantar arbres a la distància de dotze passos del conducte. No permet a ningú recaptar aigua directament del mateix i sí, només, aprofitar la sobrant de les fonts de Solsona.

10. AMS. El fer joves consistia en l'obligació personal que els veïns havien de prestar en una feina d'utilitat pública.

11. La creació d'un impost sobre la lliura de carn per subvenir necessitats extraordinàries tenia una tradició a Solsona. Amb motiu de la construcció de les segones muralles ja s'havia fet ús d'aquest impost, que fou d'un diner per lliura de carn. Consta l'any 1392 i també el 1409.

El 17 d'agost del 1763 arriba l'aigua de Lladurs a Solsona i s'introdueix als enjups de les tres fonts de la ciutat. L'alegria del poble és desbordant.

No podem silenciar una anècdota, que Costa i Bafarull, testimoni presencial del fet, registra en la seva història.¹² L'exposem tal com consta als lligalls de l'arxiu municipal.¹³ Havent arribat a notícia dels gremis que l'Ajuntament havia significat al bisbe Lasala la possibilitat que aquests s'oposessin a la concessió d'aigua per al dipòsit del palau episcopal, aleshores en construcció, els respectius priors, després d'haver preguntat a tots i a cada un dels integrants dels gremis, es reuneixen el dia 27 d'octubre del 1778 i manifesten unànimement que no solament hi estaven d'acord, sinó que volien treballar, de franc, en fer el conducte de l'aigua al palau,

«agraïts per l'amor i la caritat que la ciutat i els seus veïns experimenten del predit Ilm. senyor».

Signen aquesta manifestació: Josep Riu, prior de Sant Eloi; Geroni Rabassa i Jaume Secanella, priors de Sant Sebastià; Esteve Perarnau i Josep Coromines, priors de Sant Pau; Josep Serra i Pere Vendrell, priors del gremi dels teixidors; Josep Morist, prior dels fusters; Josep Farré, prior de Sant Marc; Domènec Muixí, prior del Sant Crist del Sepulcre; i Antoni Llandó, prior de Sant Joan.

En la data d'aquesta sessió dels gremis les obres del nou palau tot just estaven començades pel cantó de migdia. El prelat no féu la seva petició d'aigua fins més tard, quan l'obra estava més avançada. L'Ajuntament li manifesta el seu entusiasta assentiment, mes espera construir el conducte per quan l'obra estigui començada pel cantó que mira a la ciutat. El 8 de febrer del 1787, estant ja començada la façana del palau, l'Ajuntament, atenent una nova demanda del prelat, per mitjà del seu majordom, determina l'aigua que li ha estat concedida i que li serà conduïda següentment. La ciutat es commou. Tothom vol treballar a obrir el conducte. Són 50 els homes que es disputen aquest honor.

«Finalment se obrí dit conducto ab universal alegria, pues tots la tenien de poderse manifestar agraïts als innumerables beneficis que tots havien rebut y anaven rebent de la liberal mà de sa Ilma.»¹⁴

12. *Op. cit.*, p. 507.

13. Lligs. 95 i ss.

14. AMS. Llib. A, 2, f. 197 v. Memorial elevat al bisbe Lasala, adjuntat al llibre.

La canonada es féu «des de la pica que hi ha al sòl de la Plaça Major, a cerca de la cantonada de la casa de la Sra. Teresa Jaltar, viuda». Per determinar l'aigua que es donava al prelat, «se feren dos bastons de boix y se digué se foradàs dita pica, fent un forat a la grandària d'aquells, y lo un se entregà a dit Sr. Dn. Agustí (el majordom del prelat) y lo altre quedà en poder dels regidors».¹⁵

L'acta de la sessió de l'Ajuntament, del 21 de novembre del 1778, registra l'elogi del bisbe Lasala, que no es cansa

«en proporcionar a sus súbditos y vasallos los consuelos y alivios, espirituales y temporales con tanta magnanimidad, grandeza e incomparable celo, que lo harán recomendable en todos los siglos venideros, y (alludint l'obra del palau) por el nuevo blasón y lustre con que, con su noble y piadoso espíritu, da como un nuevo elevadísimo ser a esta ciudad».

Per aquests motius s'acordà donar-li tota l'aigua que necessités i, havent passat uns comissionats a palau per pregar-li que determinés ell mateix la quantitat i havent respost que només volia la necessària per a l'ús domèstic del palau, l'Ajuntament decideix donar-li dues plomes d'aigua, amb el ben entès que li seria augmentada a la més petita indicació. A la proposta del prelat de pagar ell les despeses de la conducció, els regidors respongueren que anaven a compte de l'Ajuntament, afegint que mai no li podrien pagar tot el que li devien.

LES AIGÜES DE CANALDA I LES DEL CARDENER

L'augment demogràfic experimentat modernament a Solsona, el nivell de vida aconseguït i la promoció de la seva indústria han exigit un cabal d'aigua molt superior al que li arribava des de Lladurs. En la dècada del 1960 fou augmentat amb les aigües de Canalda, que resultà insuficient. En la dècada següent l'Ajuntament s'emprengué l'aportació de l'aigua de Fonts Caldes que l'obligà a la instal·lació d'un motor fent-hi arribar l'energia elèctrica i l'any 1981 es decidí a una solució definitiva augmentant el cabal amb l'aigua del Cardener aconseguint-se'n una filtració tan eficaç que, degudament analitzada, ha donat una qualitat igual a la de Fonts Caldes. Aquesta darrera aportació ha permès el poder fer arribar l'aigua no solament a les cases del Vinyet, sinó també a les del Solsonès que la demanen.

15. *Id.*